

SKYDDAS STADSNÄRA VÅTMARKER FRÅN EXPLOATERING?

Rebecka Kjellström (KTH) | Jenny Lindblad (KTH) | Kristina Tamm Hallström (HHS) |





TEAMET & FORSKNINGENS STARTPUNKT

- Forskningslucka: kring administrering och genomförande av skydd- och restaurering av våtmarker. Markavvattningsförbud syftar till att skydda våtmarker – funkar det? Vår ingång kommer från organisations- och planeringsperspektiv, ett forskningsfält med begränsad blick på våtmarker.
- Förstudie som del i större projekt om våtmarksrestaurering (Formas).
 - Dokumentstudie av dispens- och i viss mån tillståndsärenden 2010 – 2022 i Sthlm LS gällande markavvattning och utfyllnad. 2010 startpunkt för bostadsmålet (Sverigeförhandlingen), sedan tidigare markavvattningsförbud, EU Nature Restoration, UN Decade of Restoration, ökat intresse för våtmarker som del av klimatomställningen.
 - Intervjuer med tjänstepersoner Sthlm LS och fd. från andra LS, konsultbolag och myndigheter + lagtext och domar + urbana våtmarker under 10 ha som ej inventerats i VMI.
- Publikationer på gång baserat på förstudien och pågående fallstudie. Kommer under vår/höst 2024.

Juridiska
utmaningar

Länsstyrelsernas
roll & uppdrag

Våtmarkens
värde

Kompensation

JURIDISKA UTMANINGAR

- Dom från MÖD (2012:7) kring skillnaden mellan utfyllnad och markavvattning har begränsat Länsstyrelsernas möjlighet att skydda våtmarker.
 - För stadsutvecklingsprojekt byggnadstekniskt närmre att göra utfyllnad framför avvattning.
 - Lagtexten anses krånglig men MÖD:s dogmatiska syn på lagtexten pekas på som problematisk, snarare än lagtexten.
- Skillnader inom landet? Både i form av olika lagstiftningar (markavvattningsförbud eller ej) men även hur man tolkar och applicerar MÖD2012:7 (och hur länsstyrelserna ser på sin roll).
- Lokal kontext bidrar till olika upplevelser bland handläggare. Noterbart för Stockholms länsstyrelse är det höga exploateringsstrycket som handläggare lyfter.
- Avsaknad förståelse från kommuner att avslutad detaljplaneprocess inte automatisk ger tillstånd och/eller dispens vattenverksamhetssammanhang.
- Sökandes kompetens påverkar starkt hur de närmar sig dispens- och tillståndprocesser, t.ex. ifall kommunen har en kommunekolog.
- Våtmarker saknar formellt rättsligt skydd.

"Och jag vill säga att eftersom en våtmark inte har formellt rättsligt skydd egentligen utan man det faller i under allmänna hänsynstaganden på något vis, så faller dem, kommer dem i andra hand på något vis."

LÄNSSTYRELSEARNAS ROLL & UPPDRAG

- Rollerna som rådgivare, tillstånd och tillsyn är en utmaning.

"Vare sig man gillar det eller inte, men vi ska ju stödja dem med att ta fram det underlag som behövs för prövningen"

"Det blir konstigt om vi är alltför, väldigt mycket rådgivande och sen bedömer någonting och fattar beslut."

- Vilka mål ska prioriteras och av vem?

"Jag vet ju att man liksom har gjort någon typ av överenskommelse om att bebyggelse ska underlättas och det skiner ju igenom litegrann i våran, ja i hur vi kan och får hantera våra ärenden."

- Internt: ett starkt nätverk av kompetenser. Externt: begränsad kontakt (inkl. tillsynsvägledande myndigheter).
- Nationella miljömål och strategier diffusa och saknar konkretiseringar på länsstyrelsernas beslutsnivå.

"Det är lättare att ta en paragraf den är ju mer klockren, miljömålen är lite mer fluffiga. De är svåra att liksom använda sig av i ett konkret ärende."

VÅTMARKENS VÄRDE

- Dagens bedömningssystem ger begränsat med underlag att basera beslut på (avsaknad av landskapsanalys, hydrologiska samband och liknande).
- Avsaknad av förståelse av våtmarkens värde kopplat till storlek och nätverk (i ett landskap). I värde kollar man på biologisk mångfald. Våtmark har enligt dessa bedömningar inget värde i sig.

"Det är, man pratar med någon och de vill exploatera och sådär men det är inga problem för här är det inga rödlistade arter"

- Sällan möjlighet till att kritiskt granska materialet från ansökanden. Procedurkrav snarare än substanskrav.

"Länsstyrelsen planerar ju inte så att det är kommunen som måste liksom ta fram lösningarna så vi får väl bara bedöma om vi tycker att dom är rimliga då i förhållande till om man kan klara MKBn då."

"Då är vi liksom beroende av de data som verksamhetsutövaren skickar till oss för att kunna se hur nivåerna hänger ihop"

- Enhetlig förståelse av vad en våtmark är mellan handläggare. Däremot upplever handläggare att det inte är lika självklart externt.

KOMPENSATION

- Tveksamhet bland handläggare kring kompensationsåtgärder.

"Jag har inget exempel på en kompensation som har funkade bra" men "bättre än ingenting alls"....

- Medan naturvärdesbedömningar domineras av biologiska mångfald, så domineras kompensationsåtgärder av dagvattendammar och rekreativa lösningar.

"Att ersätta en våtmark med en dagvattendamm det är väl egentligen en ganska usel kompensationsåtgärd"

- Rådighetskrav begränsar mer optimala lokaliseringar och i om att det främst idag handlar om tillståndprocesser finns det begränsade möjligheter under handläggning att villkora kompensation.
- Kompensation behöver komma före exploatering för att säkerställa att det sker.
- Kontroll och besiktning av kompensation? Hur och vem.

"Så vet man ju, det dröjer ju ändå så pass lång tid innan det har etablerats ett nytt ekosystem på platsen och att jämföra det som har förstörts med det nya. Den typen av uppföljningar görs nog inte riktigt utan det blir mer på det teoretiska, resonerande planet skulle jag nog säga."

- Möjligheterna att förändra innehåll i kompensationer osv:
"Teoretiskt sätt så kanske det skulle gå förstås men jag tror att det skulle bli ett ganska tungt ärende att driva."



FRÅGOR TILL GRUPPDISKUSSION

- Hur hanterar ni MÖD2012:7 vid handläggning av våtmarksärenden?
- Konkreta exempel på ärenden och hur de har hanterats?
- Vilka andra frågor/intressekonflikter spelar roll i bedömning av våtmarksärenden? Ex. bostadsmål?
- Hur spelar estetiska värden in i bedömningsprocesser? I vilket skede, av vem?